

QASHQADARYO VILOYATINING IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANISH KO'RSATKICHLARI VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI

Yashnar Pirimov Sanjar o'g'li

Axborot texnologiyalari va menejment universiteti magistranti

e-mail: pirimovyawnar@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.21187640>

Annotatsiya. Mazkur maqolada 2015–2025-yillar davomida Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari tahlil qilinib, hududning iqtisodiy salohiyati, investitsiya muhiti, sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmatlar sohasi hamda bandlik darajasidagi o'zgarishlar baholangan. Shuningdek, hududning barqaror rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar aniqlanib, ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Аннотация. В данной статье проведён анализ показателей социально-экономического развития Кашкадарьинской области за 2015–2025 годы. Оценены экономический потенциал региона, инвестиционная среда, развитие промышленности, сельского хозяйства, сферы услуг и уровень занятости населения. На основе проведённого исследования определены основные факторы, влияющие на устойчивое развитие региона, а также разработаны практические рекомендации по совершенствованию социально-экономических показателей.

Abstract. This article analyzes the socio-economic development indicators of the Kashkadarya region during 2015–2025. The study evaluates the region's economic potential, investment climate, industrial development, agriculture, service sector, and employment trends. Based on the findings, the key factors affecting sustainable regional development are identified, and practical recommendations are proposed to improve socio-economic indicators.

Kalit so'zlar. Qashqadaryo viloyati, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish, hududiy rivojlanish, iqtisodiy ko'rsatkichlar, yalpi hududiy mahsulot, iqtisodiy o'sish, barqaror rivojlanish, investitsiyalar, investitsiya muhiti, sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmatlar sohasi, tadbirkorlik, kichik biznes, bandlik, aholi daromadlari, eksport, infratuzilma, innovatsiyalar, raqobatbardoshlik.

Ключевые слова. Кашкадарьинская область, социально-экономическое развитие, региональное развитие, экономические показатели, валовой региональный продукт, экономический рост, устойчивое развитие, инвестиции, инвестиционный климат, промышленность, сельское хозяйство, сфера услуг, предпринимательство, малый бизнес, занятость, доходы населения, экспорт, инфраструктура, инновации, конкурентоспособность.

Keywords. Kashkadarya region, socio-economic development, regional development, economic indicators, gross regional product, economic growth, sustainable development, investments, investment climate, industry, agriculture, service sector, entrepreneurship, small business, employment, household income, exports, infrastructure, innovation, competitiveness.

Kirish. Bugungi kunda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash, ularning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish va aholi turmush darajasini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.¹ Shu bois mamlakatimizda hududlarni

¹O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF–60-son "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. – <https://lex.uz/docs/5841063>

kompleks rivojlantirish, investitsion jozibadorligini oshirish hamda iqtisodiy o'sishni ta'minlashga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda.² Hududiy rivojlanish masalalari bo'yicha O'zbekiston olimlaridan

B. Mustafayev, Z. Jumaeva va boshqa tadqiqotchilar tomonidan hududlar iqtisodiyotining tarkibiy tuzilishi, investitsiyalarni jalb etish, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish hamda barqaror rivojlanishni ta'minlash masalalari ilmiy jihatdan tadqiq etilgan. Xorijiy olimlardan **M. Porter** hududlarning raqobatbardoshligini oshirishda klasterlar va innovatsion muhitning ahamiyatini asoslab bergan bo'lsa, **J. Stiglitz** iqtisodiy rivojlanishda davlatning tartibga soluvchi roli va institutsional omillarning muhimligini ta'kidlaydi.³ Qashqadaryo viloyati tabiiy resurslarga boyligi, sanoat va qishloq xo'jaligi salohiyati, qulay geografik joylashuvi hamda mehnat resurslari bilan mamlakatning muhim iqtisodiy hududlaridan biri hisoblanadi.⁴ 2015–2025-yillar davomida viloyatda iqtisodiy o'sish sur'atlarini ta'minlash, investitsiyalarni jalb qilish, tadbirkorlikni rivojlantirish va yangi ish o'rinlarini yaratish borasida muayyan natijalarga erishilgan. Biroq ayrim ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarni yanada yaxshilash zarurati mazkur tadqiqotning dolzarbligini belgilaydi.

Metod va metodologiyasi. Mazkur tadqiqotda 2015–2025-yillar davomida Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari kompleks tahlil qilindi. Tadqiqotning metodologik asosini hududiy rivojlanish nazariyasi, barqaror iqtisodiy rivojlanish konsepsiyasi hamda mintaqaviy iqtisodiyotga oid mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari tashkil etdi.⁵ Tadqiqotda statistik tahlil, qiyosiy tahlil, iqtisodiy tahlil, dinamik qatorlar tahlili, guruhlash, taqqoslash, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Ushbu usullar asosida Qashqadaryo viloyatining yalpi hududiy mahsuloti (YaHM), sanoat, qishloq xo'jaligi, xizmatlar sohasi, investitsiyalar, eksport, bandlik va boshqa ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarning o'zgarish tendensiyalari baholandi.⁶ Tahlillar natijasida 2017–2020-yillarda viloyatda yalpi hududiy mahsulot 9,8 foizga o'sib, 36,0 trillion so'mga yetgani, xizmatlar sohasining YaHMDagi ulushi 29,2 foizdan 32,7 foizga, qishloq xo'jaligining ulushi esa 35,8 foizdan 40,3 foizga oshgani hamda sanoat ishlab chiqarishi 5,9 foizga o'sgani aniqlandi.⁷ Shuningdek, 2023-yilda viloyatga 3,5 trillion so'm miqdorida markazlashtirilgan investitsiyalar jalb qilinib, ular jami investitsiyalarning 15,9 foizini tashkil etdi. Markazlashtirilmagan investitsiyalar hajmi 18,2 trillion so'm bo'lib, jami investitsiyalarning 84,1 foiziga teng bo'ldi. Asosiy kapitalga investitsiyalarning o'sish sur'ati 2024-yil (yillik) Asosiy kapitalga investitsiyalarning o'sish sur'ati (yillik)⁸. Quyidagi jadval tadqiqot natijalarini umumlashtiradi:

1-jadval

Klassifikator	2024-yil
---------------	----------

² O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Rasmiy statistik ma'lumotlar. – <https://stat.uz>

³ Porter M. The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990.

⁴ Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. – <https://qashstat.uz>

⁵ Porter M. The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990.

⁶ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi PF–60-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>

⁷ Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). Qashqadaryo viloyati bo'yicha tahliliy materiallar. <https://cerr.uz>

⁸ O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://stat.uz>

Qarshi shahri	156,2
Shahrisabz shahri	128,4
Ko'kdala tumani	242,9
G'uzor tumani	145,7
Dehqonobod tumani	120,3
Qamashi tumani	146,3
Qarshi tumani	106,0
Koson tumani	95,8
Kitob tumani	72,8
Mirishkor tumani	143,3
Muborak tumani	121,3
Nishon tumani	136,4
Kasbi tumani	268,2
Chiroqchi tumani	90,2
Shahrisabz tumani	102,3
Yakkabog' tumani	100,2

Bundan tashqari, viloyatda umumiy qiymati 1 milliard AQSH dollaridan ortiq bo'lgan 1100 dan ziyod investitsiya loyihalari amalga oshirilmoqda. Ushbu loyihalar natijasida yiliga 570 million AQSH dollarlik mahsulot ishlab chiqarish, 131 million AQSH dollarlik import o'rnini bosish, 180 million AQSH dollarlik eksportni ta'minlash hamda 19 mingdan ortiq yangi ish o'rinlarini yaratish rejalashtirilgan.⁹ Tadqiqotning axborot bazasini O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmon va qarorlari, O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi, Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi, Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR) ma'lumotlari hamda mavzuga oid ilmiy adabiyotlar tashkil etdi. Olingan natijalar asosida hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlarini yanada takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.¹⁰ **Asosiy qonunlar va normativ-huquqiy hujjatlar.** O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi Mahalliy davlat hokimiyati, iqtisodiy erkinlik va xususiy mulk daxlsizligi bilan bog'liq asosiy normalarni belgilaydi. "Hududlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish to'g'risida"gi Prezident farmonlari Har yili yoki davriy ravishda e'lon qilinadi. Masalan: PF-60-sonli farmon (2022 yil 20 yanvar): 2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekiston Taraqqiyot Strategiyasi doirasida hududlarni

⁹ Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Rasmiy statistik axborotlar. <https://qashstat.uz>

¹⁰ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati bo'yicha yillik statistik to'plamlar.

rivojlantirish asoslari.¹¹ "Davlat investitsiya dasturlari" doirasidagi qarorlar Har bir hududda iqtisodiy loyihalarni amalga oshirish, infratuzilma rivoji, sanoatzonalari tashkil etish kabi masalalarni o'z ichiga oladi. Erkin iqtisodiy zonalar (EIZ) va kichik sanoat zonalar (KSZ) to'g'risidagi qonunlar Qashqadaryoda tashkil etilgan KSZ va EIZlar (masalan, "Qarshi" KSZ) bu qonunlar asosida faoliyat yuritadi. "Davlat-xususiy sheriklik to'g'risida"gi Qonun Infratuzilmalarni rivojlantirishda xususiy sektor ishtirokini kuchaytirishga xizmat qiladi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga doir hujjatlar. **Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga doir hujjatlar (Qashqadaryo viloyatining 2022–2026 yillarga mo'ljallangan rivojlanish dasturi):**Sanoat ko'lamini kengaytirish (gaz-kimyo, to'qimachilik, qurilish materiallari)Qishloq xo'jaligini modernizatsiya qilish. Turizm infratuzilmasini rivojlantirish. Ichki yo'llar, ichimlik suvi, elektr va gaz tarmoqlarini modernizatsiya qilish. Misol tariqasida bir nechta qonuniy asosdagi qarorlar: **PQ-4142-son (2019 yil)** – Qarshi shahrida muhandislik kommunikatsiya infratuzilmasini yaxshilash haqida. **PQ-5000-son (2021 yil)** – Qashqadaryo viloyatining sanoat salohiyatini oshirishga doir hukumat qarori¹². **Miqdoriy tahlil.** Ma'lumotlar to'plami: Statistik ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining rasmiy nashrlari, Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi hisobotlari va xalqaro iqtisodiy ma'lumotlar bazalaridan olingan. Tahlil qilingan ko'rsatkichlar: YaHM, investitsiyalar hajmi (markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan), YaHMga tarmoq hissalari, bandlik darajasi va eksport-import balanslari kabi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlar o'rganildi. Analitik vositalar: investitsiyalar oqimi va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash uchun ekonometrik modellardan foydalanilgan. So'nggi o'n yillikdagi tendentsiyalarni kuzatish uchun vaqt seriyali tahlillari o'tkazildi. **Sifatli tahlil.** Ma'lumotlar to'plami. Tadqiqotda foydalanilgan statistik ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligining rasmiy statistik to'plamlari, Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari, Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR) tahliliy hisobotlari hamda Jahon banki (World Bank) va Birlashgan Millatlar Tashkiloti (UNData) xalqaro ma'lumotlar bazalaridan olindi.¹³ Tadqiqot 2015–2025-yillar oralig'idagi ma'lumotlarni qamrab olgan bo'lib, hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi asosiy tendentsiyalarni aniqlash imkonini berdi.¹⁴ **Tahlil qilingan ko'rsatkichlar.** Tadqiqot davomida Qashqadaryo viloyatining yalpi hududiy mahsuloti (YaHM), aholi jon boshiga YaHM, sanoat mahsulotlari ishlab chiqarish hajmi, qishloq xo'jaligi yalpi mahsuloti, xizmatlar sohasi ulushi, asosiy kapitalga kiritilgan markazlashtirilgan va markazlashtirilmagan investitsiyalar, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar, eksport va import hajmi, bandlik va ishsizlik darajasi, kichik biznes hamda xususiy tadbirkorlikning iqtisodiyotdagi ulushi, aholi daromadlari va boshqa makroiqtisodiy ko'rsatkichlar o'rganildi.¹⁵

¹¹ 2017–2020 yillardagi YaHM o'sishi, sohalar bo'yicha strukturaviy o'zgarishlar aynan shu markazning viloyatlar kesimidagi tahliliy hisobotlarida mavjud. ITMM rasmiy veb-sayti: <https://www.cer.uz>

¹² **PF-60-sonli Farmon (2022-yil 28-yanvar):** "2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi farmon. [LEX.UZ](https://lex.uz)+[1LEX.UZ](https://lex.uz)

¹³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati. <https://stat.uz>

¹⁴ Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). Hududlar iqtisodiy rivojlanishi bo'yicha tahliliy hisobotlar. <https://cerr.uz>

¹⁵ Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://qashstat.uz>

Tadqiqot usullari. Tadqiqotda statistik tahlil, qiyosiy tahlil, tizimli yondashuv, iqtisodiy tahlil, iqtisodiy-matematik usullar, guruhlash, taqqoslash, grafik tahlil, induksiya va deduksiya usullaridan foydalanildi. Investitsiyalar hajmi bilan iqtisodiy o'sish, bandlik va ishlab chiqarish ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni baholashda korrelyatsion va ekonometrik tahlil usullaridan foydalanildi.¹⁶ **Metodologik yondashuv.** Tadqiqotning metodologik asosini hududiy rivojlanish nazariyasi, barqaror iqtisodiy rivojlanish konsepsiyasi hamda mintaqaviy iqtisodiyot bo'yicha mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy ishlari tashkil etdi. Olingan natijalar asosida Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlarini takomillashtirish, investitsiya jozibadorligini oshirish, iqtisodiyot tarmoqlarini diversifikatsiya qilish, eksport salohiyatini kengaytirish va yangi ish o'rinlarini yaratishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi.¹⁷ **Natijalar.** Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida sezilarli yutuqlarga erishilayotgani turli iqtisodiy ko'rsatkichlar va investitsiya faoliyatining dalilidir.

Yalpi hududiy mahsulot (YaHM) o'sishi. 2024-yilda Qashqadaryo viloyatida YaHM 80658,3 mlrd.so'mga yetdi va 2023-yilga nisbatan 6,5%ga o'sdi. YaHMga tarmoqlar bo'yicha qo'shilgan hissalar quyidagilardan iborat: qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi 32,7%, o'sish sur'ati 104,2%; sanoat hissasi 17,7%, o'sish sur'ati 108,0%; qurilish ishlari 8,0 foizni, o'sish sur'ati 112,1 foizni tashkil etdi; va xizmatlar 41,6% o'sish sur'ati 106,8% ni tashkil etdi. Aholi jon boshiga YaHM 4,2 foizga o'sib, 22 405,1 ming so'mni tashkil etdi¹⁸. **2024-yilda Qashqadaryo viloyatida YaHM tahlili.** 2024-yilda Qashqadaryo viloyatida YaHM 80 658,3 mlrd. so'mga yetdi va 2023-yilga nisbatan 6,5%ga o'sdi. YaHMga tarmoqlar bo'yicha qo'shilgan hissalar 2-jadvalda ko'rsatib o'tilgan: **2-jadval**¹⁹

Tarmoq	Ulushi (%)	O'sish sur'ati (%)
Qishloq xo'jaligi	32,7	104,2
Sanoat	17,7	108,0
Qurilish	8,0	112,1
Xizmatlar	41,6	106,8

Yalpi Hududiy Mahsulot (YaHM) O'sish Sur'ati Formulasi. ✎ **Asosiy formula:** YaHM o'sish sur'ati (%) = ((Joriy yil YaHM - O'tgan yil YaHM) / O'tgan yil YaHM) × 100

1. YaHM o'sish sur'ati: $((80\ 658,3 - 75\ 738,0) / 75\ 738,0) \times 100 \approx 6,5\%$
2. Aholi jon boshiga YaHM: $(80\ 658,3 \times 1\ 000) / 3\ 600\ 000 \approx 22\ 405,1$ ming so'm
3. Jon boshiga YaHM o'sishi: 4,2%

quyidagi grafik tarmoqlar ulushi va o'sish sur'atlarini ko'rsatadi.

2024-yil Qashqadaryo viloyati YaHM tahlili (formula misolida)²⁰

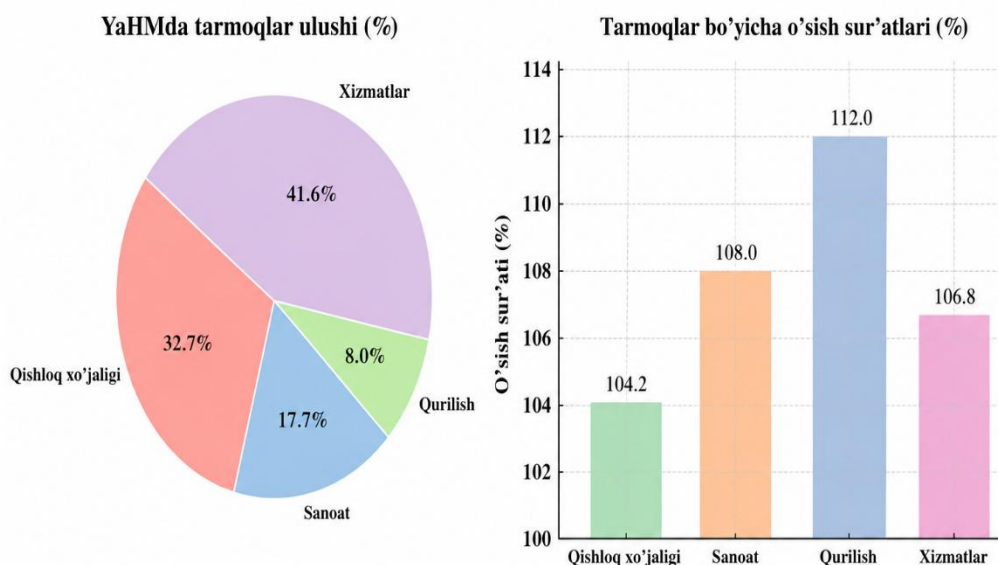
¹⁶ Gujarati D. N. Basic Econometrics. 5th Edition. McGraw-Hill Education, 2009.

¹⁷ Porter M. The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990.

¹⁸ PQ-5000-sonli qaror (2021 yil) haqida ma'lumotlarni O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlar bazasi — Lex.uz https://lex.uz/docs/-5971265?utm_source

¹⁹ Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://qashstat.uz>

²⁰ Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://qashstat.uz>

2024-yil: Qashqadaryo viloyatida YaHM tahlili (formulali misol bilan)

YaHM o'sish sur'ati:

$$\left(\frac{80658.3 - 75738.0}{75738.0} \right) \times 100 = 6.5\%$$

Aholi jon boshiga YaHM:

$$80658.3 \text{ ming so'm} / 2828.6 \text{ ming kishi} = 28.5 \text{ mln so'm}$$

Tahlil xulosasi. Hudud iqtisodiyoti xizmatlar va qishloq xo'jaligiga tayanadi, biroq sanoat va qurilish tarmoqlari ham izchil o'sishda. Jon boshiga YaHM yil sayin oshib bormoqda, bu esa aholi farovonligining asta-sekin yaxshilanayotganidan dalolat beradi. Tarmoqlar o'rtasida diversifikatsiya kuchaymoqda, bu esa iqtisodiy barqarorlikka xizmat qiladi. **Investitsion loyihalar va iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish.** 2024-yil yakuni bo'yicha Qashqadaryo viloyatida umumiy qiymati 1 milliard dollardan ortiq bo'lgan 1100 dan ortiq investitsiya loyihasi amalga oshirildi. Ushbu loyihalar doirasida yiliga qariyb 570 million dollarlik mahsulot ishlab chiqarish, 131 million dollarlik import o'rnini bosish, 180 million dollarlik eksport qilish ko'zda tutilgan. Shuningdek, tashabbuslar 19 mingdan ortiq ish o'rni yaratilishiga olib keldi. 2023-yilning birinchi yarmida ishlab chiqarish sohasiga asosiy kapitalga yo'naltirilgan investitsiyalar 2,3 trillion so'mni tashkil etib, jami investitsiyalar hajmining 31,9 foizini tashkil etdi. Shundan 1,6 trillion so'mi xorijiy investitsiyalar va kreditlar bo'lib, jami 48,8 foizni tashkil etadi.²¹ **Bandlik va qashshoqlikni kamaytirish.** 2024-yilda viloyatga 2 milliard dollarlik investitsiyalar jalb qilindi, natijada 565 ming kishi ish bilan ta'minlandi va 90 ming aholi qashshoqlikdan chiqdi. 2025 yilga mo'ljallangan prognozlariga ko'ra, 3,5 milliard dollar sarmoya jalb etish, eksportni 1 milliard dollarga yetkazish va 300 ming yangi ish o'rni yaratish ko'zda tutilgan. Ushbu sa'y-harakatlar qashshoqlik darajasini 8,6% dan 6,5% gacha kamaytirishga qaratilgan.²² **Qishloq xo'jaligi va sanoat rivojlanishi.** Viloyatda kartoshka, meva, parranda go'shti, tuxum yetishtirish bo'yicha o'zini-o'zi ta'minlash maqsadida xorij

²¹ Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). Qashqadaryo viloyatining investitsiya salohiyati va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bo'yicha tahliliy ma'lumotlar. Toshkent, 2024. <https://cerr.uz>

²² O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. Qashqadaryo viloyatini kompleks rivojlantirish, investitsiyalarni ko'paytirish, bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish bo'yicha ustuvor vazifalar. <https://president.uz/uz/lists/view/7740>

sarmoyasi ishtirokida 16 ta yirik loyiha boshlangan. Qarshi va Qamashida 300 gektar mevali bog' barpo etish, organik dehqonchilikni kengaytirish, chorvachilik majmualari va parrandachilik fermalarini qurish rejalashtirilgan. To'qimachilik sanoatida investitsiyalar hajmi 233 million dollar bo'lgan beshta yangi korxona ishga tushirilib, gazlama ishlab chiqarishni 51 foizga oshirish mo'ljallanmoqda. Bundan tashqari, 209 million dollarlik investitsiyalar bilan 147 ta noruda foydali qazilma konlarini o'zlashtirish ishlari olib borilmoqda.²³ **Turizm va infratuzilma.** Turizmni rivojlantirishga qaratilgan sa'y-harakatlar orasida Miraki va Maydanak hududlariga sarmoya kiritish, 200 ta mehmon uyi va 1000 ta savdo nuqtalarini ochish kiradi. Ushbu tashabbuslar mintaqa iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish va uning mahalliy va xalqaro sayyohlar uchun jozibadorligini oshirishga qaratilgan kengroq strategiyaning bir qismidir. Umuman olganda, Qashqadaryo viloyatida amalga oshirilgan strategik investitsiyalar va rivojlantirish loyihalari uning ijtimoiy-iqtisodiy o'sishiga sezilarli hissa qo'shdi, YaHM, bandlik, qashshoqlikni qisqartirish va tarmoqlarni diversifikatsiya qilishda ijobiy tendentsiyalar kuzatildi.²⁴

XULOSA. Qashqadaryo viloyatini 2024-yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishida uning iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish, infratuzilmasini yuksaltirish va aholi turmush darajasini oshirish bo'yicha izchil sa'y-harakatlar o'z ifodasini topgan. Yalpi hududiy mahsulot (YaHM) 2023-yilga nisbatan 6,5 foizga o'sgan holda 80 658,3 milliard so'mga yetdi. Bu o'sishning asosiy tarmoqlari: qishloq, o'rmon va baliqchilik 4,2 foizga, sanoat 8,0 foizga, qurilish 12,1 foizga, xizmat ko'rsatish 8 foizga o'sishi bo'yicha ijobiy tendentsiyalar ta'minlandi. Bu boradagi investitsion tashabbuslar muhim ahamiyat kasb etdi. Viloyatda qiymati 1 milliard dollardan ortiq bo'lgan 1100 dan ortiq investitsiya loyihasi amalga oshirilib, yiliga qariyb 570 million dollarlik mahsulot ishlab chiqarildi. Ushbu loyihalar 131 million dollarlik import o'rnini bosishi va 180 million dollarlik eksport ishlab chiqarishi, 19 mingdan ortiq ish o'rni yaratishi kutilmoqda. Bandlik va qashshoqlikning qisqarishi ham sezilarli yaxshilanishlarni ko'rsatdi. 2024 yilda 565 000 kishi ish bilan ta'minlandi va 90 000 aholi qashshoqlikdan qutuldi. Mintaqada qashshoqlik darajasi 12,7 foizdan 11,5 foizga kamaydi. Biroq, qiyinchiliklar davom etmoqda. Mintaqaning YaHMning 32,7 foizini tashkil etuvchi qishloq xo'jaligiga tayanishi uni iqlim o'zgarishi va bozor o'zgarishlari kabi zaifliklarga duchor qiladi. Bundan tashqari, qurilish sektori 12,1 foizga o'sgan bo'lsa-da, bu o'sishni ta'minlash doimiy investitsiyalar va resurslarni samarali taqsimlashni talab qiladi. Kelajakda mintaqada qashshoqlik darajasini 8,6 foizdan 6,5 foizgacha pasaytirish maqsadida 2025 yilga borib 3,5 milliard dollar sarmoya jalb etish, eksport hajmini 1 milliard dollarga yetkazish va 300 ming yangi ish o'rni yaratish maqsad qilingan. Ushbu maqsadlarga erishish barqaror va inklyuziv o'sishni ta'minlash uchun strategik rejalashtirish, samarali siyosatni amalga oshirish va doimiy monitoringni talab qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022-

²³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. Qashqadaryo viloyatida qishloq xo'jaligi, sanoat va investitsiya loyihalarini rivojlantirish bo'yicha yig'ilish materiallari. <https://president.uz/uz/lists/view/7740>

²⁴ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. Qashqadaryo viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish, Miraki va Maydanak turizm zonalarini kengaytirish hamda hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga oid yig'ilish materiallari. <https://president.uz/uz/lists/view/7740>

- 2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. – <https://lex.uz/docs/5841063>
2. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Rasmiy statistik ma'lumotlar. – <https://stat.uz>
3. Porter M. The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990.
4. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. – <https://qashstat.uz>
5. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. – <https://qashstat.uz>
6. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risidagi PF-60-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/5841063>
7. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). Qashqadaryo viloyati bo'yicha tahliliy materiallar. <https://cerr.uz>
8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://stat.uz>
9. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Rasmiy statistik axborotlar. <https://qashstat.uz>
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Milliy statistika qo'mitasi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati bo'yicha yillik statistik to'plamlar.
11. 2017–2020 yillardagi YaHM o'sishi, sohalar bo'yicha strukturaviy o'zgarishlar aynan shu markazning viloyatlar kesimidagi tahliliy hisobotlarida mavjud. ITMM rasmiy veb-sayti: <https://www.cer.uz>
12. PF-60-sonli Farmon (2022-yil 28-yanvar): “2022–2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi farmon. LEX.UZ+1LEX.UZ
13. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy-iqtisodiy holati. <https://stat.uz>
14. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). Hududlar iqtisodiy rivojlanishi bo'yicha tahliliy hisobotlar. <https://cerr.uz>
15. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://qashstat.uz>
16. Gujarati D. N. Basic Econometrics. 5th Edition. McGraw-Hill Education, 2009.
17. Porter M. The Competitive Advantage of Nations. New York: Free Press, 1990.
18. PQ-5000-sonli qaror (2021 yil) haqida ma'lumotlarni O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma'lumotlar bazasi — Lex.uz https://lex.uz/docs/-5971265?utm_source
19. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://qashstat.uz>
20. Qashqadaryo viloyati statistika boshqarmasi. Qashqadaryo viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. <https://qashstat.uz>
21. Iqtisodiy tadqiqotlar va islohotlar markazi (CERR). Qashqadaryo viloyatining investitsiya salohiyati va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bo'yicha tahliliy ma'lumotlar. Toshkent, 2024. <https://cerr.uz>
22. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. Qashqadaryo viloyatini kompleks rivojlantirish, investitsiyalarni ko'paytirish, bandlikni ta'minlash va kambag'allikni qisqartirish

bo'yicha ustuvor vazifalar. <https://president.uz/uz/lists/view/7740>

23. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. Qashqadaryo viloyatida qishloq xo'jaligi, sanoat va investitsiya loyihalarini rivojlantirish bo'yicha yig'ilish materiallari. <https://president.uz/uz/lists/view/7740>

24. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti. Qashqadaryo viloyatida turizm infratuzilmasini rivojlantirish, Miraki va Maydanak turizm zonalarini kengaytirish hamda hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga oid yig'ilish materiallari. <https://president.uz/uz/lists/view/7740>